List za koristi delavskega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE'

na številko v oklepaju ki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodaj ali na ovitku. Ako je številka (476) tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo, ponovite jo takoj.

ŠTEV. (NO.) 475. SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE. CHICAGO, ILL., DNE 17. OKTOBRA, (OCTOBER) 1916. LETO (VOL.) XI.

Proletarčeve počitnice.

Jesensko - zimsko je vreme, neprijazno, nezdravo. Po strniščih piha mrzel veter, gore je pokril sneg, voda v morju in v jezerih se je ohladila in ne vabi nikogar več, ker je ni nihče več potreben.

Letovišča so se zaprla, izletniki so se vrnili iz hribov in kopališč. Počitnice so končane. Kdo bi zdaj prezebal na pusti deželi, ko je v prijetno zakurjeni mestni rezidenci tako lepo?

Toda pravzaprav tudi mesta ne izpolnjujejo vseh želja. Po leti je bilo prevroče v njih, sedaj je premraz. Nič prijetnega ni gledati sivo nebo, golo drevje, puste ulice in parke. Dobro, da si človek lahko pomaga. Priroda je tako pametno uredila, da je napravila na zemlji različne klimatične pasove. Kadar ti je v New Yorku prevroče, se greš lahko v Atlantic City kopat ali pa v hribe hladit; kadar je v Chicagi premrzlo, se greš lahko v Californijo, na Florido ali pa na Bermude ogret.

To se pravi: Če imaš časa in denarja dovolj.

Bog oče je ustvaril vso zemljo za vse ljudi, toda po nekem tajnem, nepisanem zakonu je na miljone in miljone ljudi priklenjenih na tesni prostor svojega dela kakor pes k svoji kolibi, peščica mogotcev se pa lahko raduje in zabava po vseh deželah, v katerih je kaj prijetnega.

Letovišča so se zaprla. Prezimovišča bogatinov se odpirajo. Ene počitnice so minile, druge se pričenjajo. Poleti se je treba spočiti od zimskega počivanja, pozimi pa od letnega.

Le tisti, ki so počitka resnično potrebni, se ga ne navžijejo, dokler ne pride večni počitek pod zemljo.

Šest dni boš delal, sedmi pa počivaj, je baje ukazal Bog.

Davno smo se že navadili, da imajo izreki božje besede alegoričen pomen. Ali z nobenim razlaganjem jih ne bo mogoče tako zviti, da bi pomenile sam počitek za ene in samo delo za druge.

Pa je vendar tako: Eden ne dela nikdar nič, stotisoč jih pa vedno dela za njega. Koliko jih je, ki nimajo niti tistega bornega počitka, ki naj bi pomenil "sedmi dan"! Kdor dela od ponedeljka do sobote večera v tovarni, v skladišču, na železnici, v pisarni, nima nedeljskega počitka, tudi če mu kapitalistični gospodar ta dan ne nalaga dela. Kajti kdaj naj opravi svoje posle, če mora ves teden posvetiti podjetnikom?

Mnogo jih je, ki nimajo niti najnavadnejšega nedeljskega počitka, ampak morajo delati na Gospodov dan, naj je še tako rdeče zaznamovan v koledarju!

Pa vendar je delavec iz kosti in mesa, iz kože in krvi. Njegovo telo je mašina, ki se utrudi. Delo mu jemlje snovi in moč, in če noče, da bi se njegov telesni stroj predčasno ustavil za vse čase, mora nadomeščati izgubljene snovi in izdano silo.

Za to ne zadostuje sama hrana. Preutrujeno telo je noče niti sprejemati, zakaj tudi prebavljanje je delo, in želodec, ki ni bitje samo za sebe, temveč v zvezi z drugimi organi, je truden, če je telo sploh trudno.

Tistih par ur počitka na teden, kar ga more imeti delavec, ne zadostuje na noben način, da bi telo nadomestilo vso moč, ki je tekom mesecev in let delalo pri stroju, v jami, v zatohli, smrdeči tovarni.

Telo potrebuje od časa do časa izdatnejšega počitka, da se spravi v tisti red, ki mu ga je določila priroda. Kakor telo, ga potrebuje tudi duh. Za tak počitek ne zadostuje le opustitev dela. Pojdi za teden dni iz tovarne, pa ostani doma, in morda se boš čez teden dni čutil še bolj utrujenega kakor prej.

Za resničen počitek je treba tudi izpremembe razmer. Pljuča se morajo nadihati drugega zraka, oči morajo videti nove prizore, misli se morajo odvrniti od navadne vsakdanjosti.

Za počitek je treba nekoliko potovanja, nekoliko pokoja v še neznanem kraju, nekoliko ogleda po lepotah prirode.

Ali — vse to velja v kapitalistični družbi denarja.

[illegible] je to!

Zemlja je domovina vseh ljudi. Ali ogromna množina teh ljudi nima pravice in prilike, da bi si ogledala to domovino, da bi se le nekoliko ozrla [illegible]! Tehnično je to sicer popolnoma mogoče. Delavci so zgradili železnice na vse strani; tu so [illegible], tam so jih prevrtali. Najvišja gorovja niso več nepremagljive zapreke. Delavci so zgradili velikanske ladje, s katerimi se lahko pluje preko vseh oceanov, od kontinenta do kontinenta, od otoka do otoka. Vozove, čolne, avtomobile so izdelali, za zasnežene kraje sani in smuči. Vsa mogoča sredstva, da se z njim spajajo kraji in krajšajo daljave.

Ali kapitalizem se je postavil med prirodo in človeka, med človeka in njegovo delo, pa zabil povsod denarja.

Kaj ti ne pomaga, da si vse to napravil! Zakaj si pa ne naredil še denarja!

Ah! Tega ne smeš. To pravico so si pridržali kapitalisti. Oni lahko rabijo železnice, avtomobile, ladje, vse, kar si ti izdelal; lahko se vozijo po tirih in cestah, ki si jih zgradil; lahko prebivajo po hotelih in vilah, ki si jih sezidal. Vsega tega niso oni napravili, ampak oni imajo denar. In med tem ko požiraš ti v svojem tesnem stanovanju lahko bacile in ti polni veter nosnice in usta, [illegible] in oči in pljuča s prahom, če greš za kakšna [illegible] na "porč" za hišo v svoje "letovišče", uživa on lahko vse lepote in krasote sveta in počiva od — uživanja.

Naši moderni stroji so tako izpolnjeni in se še izpopolnjujejo tako, da bi vedno lahko polovica delavcev počivala in potovala, med tem ko bi druga polovica delala. In tudi tej polovici ne bi bilo treba tako nečloveško garati, [illegible], če bi se delalo za potrebo ljudi, če bi bila družba tako organizirana, da bi se produkcija prilagodila potrebam.

Vse to bi bilo lahko.

Vsega tega ni, ker prepuščajo delavci gospodstvo [illegible] kapitalistom.

Delavstvo bi pa lahko osvojilo gospodstvo, [illegible] hotelo porabiti svojo moč, katere ne [illegible] nobena druga.

Delavci so lastniki delovne moči; oni bi bili lahko tudi njeni gospodarji. S tem bi pa postali gospodarji vsega, in ni je sile na svetu, ki bi jih mogla zmagati.

Organizacija, čarobna beseda! Koliko časa še bo treba, da bodo ves njen ogromni pomen razumeli delavci, ki žive danes suženjsko življenje, [illegible] gospodsko?

Vi, ki ste spoznali njen čar, pomagajte, da ga spoznajo tudi tisti, ki sanjajo o boljši bodočnosti [illegible], pa so si dali ukrasti zemljo pod nogami.

Ne le včasi kratke počitnice, ampak vse, kar je lepega in plemenitega na tem svetu, bo delavstvo lahko uživalo, kadar bo samo svoj gospodar. In to bo, kadar premaga kapitalizem in ustanovi na zemlji socialistični red, v katerem stopi na mesto profita izkoriščevalcev človečnost.

Ura se bliža.

Volitve so pred nami. Čas se tako krajša, da bo odločilni dan nenadoma tukaj. Dnevi in ure postajajo vse dragocenejše. Kar se še more storiti v teh kratkih dneh, se mora storiti; kolikor je čas krajši, toliko bolj gospodarsko in intenzivno ga je treba izrabiti.

Pri volitvah odločujejo glasovi. Glasove dajejo volilci. Torej moramo pridobiti čim več volilcev, da bodo glasovali za socialistične kandidate.

Toda — je li stvar vredna vsega napora, ki ga zahteva? More li biti ob vsem trudu rezultat tak, da bi se izplačalo?

Pri volitvah se bodo šteli glasovi, toda brez tega štetja že danes lahko vemo, da Benson in Kirkpatrick ne bosta izvoljena.

Gotovo vemo to; socialisti niso sanjači, in ne zamenjavajo želja z resničnostjo. Predsednik in podpredsednik ne bosta izvoljena izmed socialistov, ker nam je znano, koliko socialističnih glasov je bilo oddanih pred štirimi leti, vemo, da se od tistega števila do večine ne poskoči v štirih letih in vemo tudi, da se delavstvo v Ameriki od zadnjih volitev ni toliko politično izobrazilo in tako otreslo vpliva kapitalističnih strank, da bi jih že danes lahko premagalo.

Za vsakega zavednega delavca je pa vendar stvar ta, da hoče zmago, če že ne danes, pa jutri, sčasoma, kadar dozore razmere. In ker se ne more poskočiti od tega števila, ki smo ga imeli zadnjič, do večine, moramo pomnoževati število socialističnih glasov do one višine, s katere bo skok do zmage le še malenkost. Gledati moramo torej, da pridobivamo pri vsakih volitvah, če že ne zaradi današnjega dneva, pa zaradi bodočnosti, zato da se skrajša čas do končne zmage.

To je mnogo važnejše, nego se zdi marsikateremu sodrugu. Med izgovori, ki jih pogostoma slišimo iz ust delavca, glasujočega za kapitalistične kandidate ali pa za nikogar ne, je najpogostejši ta, da socialisti sedaj itak še ne morejo zmagati.

Seveda je to izgovor brez zmisla. Najenostavnejšemu razumu mora biti jasno, da ne bi moglo delavstvo nikdar zmagati, če bi vsakdo tako dejal. Toda računati moramo z dejstvi. In med dejstva spada to, da so nekateri razumi še izpod enostavnih. Nekatere glave si tudi najjasnejše resnice ne dajo dopovedati. Če hočemo kdaj dobiti njihove glasove, nam nič ne pomaga, da jim razkrivamo krivice, ki se gode v sedanji družbi in jim dokazujemo, da ne more biti v kapitalističnem sistemu drugače; take glave nam prikimajo, ampak odgovarjajo nam, da socializem še ne more zmagati. Nič ne koristi, če jim razlagamo socialistični sistem in jim pojasnujemo, kako izginejo v socialistični družbi vse tiste grozote, ki trpinčijo mase v sedanji; pritrdili nam bodo, ampak dodali: Socialistov je še premalo.

Ako hočemo dobiti take volilce, jim moramo pokazati velike številke. Zanje bo to najmočnejši argument. Kakor ne glasujejo danes socialistično, ker po njihovih mislih socializem še ne more zmagati, tako bodo gotovo glasovali socialistično, kadar se jim bo zdelo, da prihaja zmaga socializma. Večina je zanje največja privlačnost; in čim se jim bo zazdelo, da se nagiba večina na našo stran, poskočijo z obema nogama k nam.

To seveda ni idealno. Veliko lepše bi bilo, če bi vsakdo iz čistega prepričanja glasoval za socializem in se ne oziral na nobene postranske momente. Ali ljudje so taki, kakršni so, ne pa taki, kakršne bi naredili mi, če bi nam Bog stvarnik za kakšnih 24 ur prepustil svojo moč. Da jih je med delavci mnogo, ki niso baš junaki, polbogovi ali nietzscheanski nadljudje, moramo vzeti za gotovo dejstvo, ki se ne umakne ne našim željam, ne našim pridigam.

Vendar pa bomo potrebovali tudi te glasove, prav tako kakor potrebujemo njihovo sodelovanje v štrajku. Jedro delavske armade mora imeti vso razredno zavest, trdno proletarsko prepričanje in potrebno znanje. Ali zmagati ne more delavski razred samo s svojim jedrom, temveč potrebuje absolutno večino.

Da bo vse delavstvo strokovno in politično tako zavedno in trdno, da pride zmaga iz čiste zavednosti vse, ni pričakovati, kajti tudi delavstvo živi v kapitalistični družbi, njene razmere in njeni nauki vplivajo nanj, in na gotov del proletariata bodo te razmere vplivale, dokler bo družba kapitalistična.

Torej moramo gledati, da pridobimo tudi tiste, ki sicer niso velikani v delavskem gibanju, ki sami ne nosijo zastave, ki pa vendar niso podrepniki kapitalizma, ampak jih [illegible] od nas.

Benson in Kirkpatrick ne bosta letos izvoljena. Toda če se število glasov, ki bodo zanje oddani, znatno poveča, tedaj bo to najboljša agitacija za volitve leta 1920. Čim več glasov dobe socialistični kandidati sedaj, tem bolj bo izginjal omenjeni izgovor tistih, ki menijo, da socializem še ne more zmagati.

Ali to ni edini vzrok, zakaj mora [illegible] zadnje tedne napeti zadnje moči, da doseže stranka čim večji uspeh.

Meseca novembra se ne voli le predsednik in podpredsednik. Čeravno vemo, da ne bodo ta dva še izvoljena iz socialistične stranke, je vendar prav lahko mogoče, da zmagajo drugi socialistični kandidati.

Tu mislimo na kongres. Doslej je imel sodrug Meyer London kot edini zastopnik socialistične stranke. Kdor je vsaj nekoliko zasledoval njegovo delo v osrednjem parlamentu Zedinjenih držav, ve, da ima sodrug London rekord, katerega ni dosegel ne eden izmed kapitalističnih poslancev.

Toda Meyer London je sam. Z vsem svojim bogatim znanjem, s svojo veliko sposobnostjo, s svojo pridnostjo ne more delati čudežev. On si ne more napraviti oseminštirideset ur v enem dnevu, ne more pograbiti republikancev in demokratov za lase; malokdo je, ki bi mogel storiti toliko, kolikor je storil Meyer London, ali podeseteriti samega sebe ne more.

Pač pa nastane v kongresu vse drugačen položaj, ako se podeseteri socialistični glas in socialistična moč na ta način, da dajo volilci sedanjemu socialističnemu poslancu še deset tovarišev.

Kajpada, tudi to ne bi bila večina. Še prav daleč bi to ostalo od večine. Ali kakor povsod, tako bi tudi v parlamentu deset lahko več opravi kakor eden. In ne glede na to, da materijalno lahko izvrše več dela, da lahko izdelajo in vlože več predlogov, [illegible] itd., se tudi pomnoži njihov vpliv. Hočeš nočeš morajo nasprotniki deset govornikov bolj poslušati in tudi bolj vpoštevati kakor enega samega.

V nekaterih okrajih je nedvomno mogoče izvoliti socialistične kongresnike, in kjer je taka možnost, bi bil neodpusten greh, če se ne bi storilo vse, da se doseže ta uspeh.

Razun kongresnikov in senatorjev se volijo razni drugi uradniki. Tudi tu so v nekaterih krajih prilike, da se izvolijo socialistični kandidati. Odveč bi bilo govoriti, da imajo taki uspehi razun moralnega tudi materijalen pomen. Vsak šerif ima veliko moč, in v bojih med delom in kapitalom [illegible] je taka moč v rokah kapitalističnega plačenika ali delavskega zastopnika. V mnogih slučajih, kjer so delavci izvolili socialista za [illegible], se je ob času stavke pokazalo, da je ta [illegible] prihranila delavcem dolgotrajen boj in mnoge žrtve. Tudi se je zgodilo, da je postala stavka nepotrebna ali pa da se je takoj po napovedi končala z uspehom delavcev, ker ni socialistični uradnik omogočil kapitalistom, da bi po svoji navadi nagnali cele tolpe oboroženih razbijačev zoper delavca.

Ali izmed mnogih razlogov je še eden izredno

(Konec na 6. strani).